

Quadre al·legòric de la batalla del Bruc, obra de Ramon Martí i Alsina (AFMI, 1816)

LA GUERRA DEL FRANCÈS A CATALUNYA

LLUÍS M. DE PUIG I OLIVÉ

Estem commemorant el bicentenari del període crític i trasbalsador del començament del dinou que coneixem com la Guerra del Francès i que va durar de 1808 a 1814. Aquella conjuntura va ajuntar, a l'ocupació francesa i a la guerra i resistència contra els napoleònides, una convulsió de la societat catalana plena de paradoxes i contradiccions que encetaven un canvi profund, de trencament del vell règim senyorial envers l'etapa burgesa i de les masses socials. La conjuntura de 1808 a 1814 va ser un desastre per a Catalunya, una crisi total —tota guerra ho és— que va estancar i retardar el creixement econòmic del país i va marcar profundament la societat catalana, ja que va significar també, més enllà de les tragèdies bèl·liques, un estremiment col·lectiu, en molts sentits revolucionari. Es tracta d'una etapa que ens és presentada pel mestre Vicens i Vives com una xarnera, com una sotragada que separa dos mons.

És, d'altra banda, un dels períodes històrics dels quals més s'ha parlat; la historiografia és immensa. En part per l'espectacularitat i la transcendència dels fets. Però com veurem no és només per això. Podríem creure, amb tanta literatura, que ja ho sabem tot. Però no és així. Hi ha molts fets concrets que desconeixem encara, moltes dades que no tenim. I cal interpretar-ho de nou, a la llum del nostre temps. Sobretot hem de revisar la història amb què l'ha revestit la visió nacionalista espanyola gairebé des del començament, i que ha estat una narració tergiversadora. No tant per la insistència a subratllar el patriotisme i el nacio-

nalisme espanyol com a elements determinants i pràcticament únics de la contesa; ans perquè una tal simplificació amagava una realitat històrica enormement complexa, com era la vida i la política del període immediatament anterior a la guerra, i com van ser realment les actituds catalanes —ja que n'hi va haver de ben diferents— en aquells temps. Però a l'Espanya oficial del XIX li convenia evocar aquella guerra i insistir sobre la insurgència davant la invasió, la resistència a l'ocupació de l'estranger; li va convenir parlar dels heroïsmes, la guerrilla, les proclames, la Constitució, les defenses numantines i les victòries militars quan n'hi va haver. I així es va fer, manipulant la història fins a fer-ne un relat poc històric, però de gran eficàcia política.

Tampoc no hi van ajudar ni les subjectivitats dels cronistes i memorialistes, ni el romanticisme històric. Com és lògic, els primers van donar dels fets una versió decantada i subjectiva; i sobre aquesta els historiadors romàntics, poetes, novel·listes i autors teatrals, a més dels divulgadors de segona i tercera mà, van fer de l'episodi una mitificació considerable, com corresponia als corrents historiogràfics, estètics i literaris dels temps immediatament posteriors. Només cal recordar Perez Galdós. El fet és que, durant molt temps, es va mantenir el relat simplement patrioter, sobretot en la historiografia espanyola.

Dos segles després, ¿ens cal projectar noves claus interpretatives sobre aquell episodi històric? Doncs certament sí. Justament per contrarestar

narracions falses i manipuladores que han proliferat —i proliferen encara en els nostres dies—, i retornar a la etapa de 1808 a 1814 la seva veritable dimensió històrica. La commemoració del bicentenari d'aquells esdeveniments històrics hauria de donar pas a nous estudis que ens vagin il·lustrant cada vegada millor sobre el que va passar, a base d'exhumar textos desconeguts o oblidats que fan falta per anar arrodonint una interpretació històrica a partir del que va succeir realment, de tot el que va passar. Dos-cents anys són distància suficient per establir d'una vegada els fets i treure les conclusions que calgui d'un episodi crucial dins la història de Catalunya.

ELS FETS

Situem-nos davant la realitat dels fets. Ens trobem al 1808 i les primeres tropes napoleòniques comandades entren a Catalunya el dia 9 de febrer. La invasió francesa i l'aixecament contra aquelles forces quan és evident que ho són d'ocupació, es produeixen en un marc políticament crític. L'opinió general sobre la corona i el govern era molt negativa. Hi havia arreu d'Espanya i també a Catalunya un antigodoyisme generalitzat, resultat de la percepció de l'esgotament de l'absolutisme i del despotisme il·lustrat alhora. Però, més que cercar les raons de fons de la crisi en la naturalesa arcaica del sistema, cosa que feien només alguns il·lustrats i els futurs liberals, hom identificava en Godoy, el favorit, l'amant de la reina, tots els mals del govern, i trobava en la figura de Ferran VII la taula salvadora i regeneradora, encara que fos una pura il·lusió dels esperits, puix que no hi va haver mai un rei tan miserable com aquell. Ara, el procés de l'Escorial (1807) i el motí d'Aranjuez de març de 1808, en què Ferran accedeix al tron, van crear aquesta il·lusió de bon rei, contra tota evidència. En aquesta situació de crisi governamental i dinàstica, arriba Napoleó. Per raons lligades a l'enfrontament entre França i Anglaterra,

en aquell moment Espanya es troba involucrada en un pacte amb Napoleó. Sense entrar en detalls, recordem que l'aliança comportava la conquesta de Portugal i el seu repartiment. Per això entren nombroses tropes napoleòniques a Espanya i bona part per Catalunya. El poder facilita aquesta entrada i obliga els ciutadans a acollir i ajudar la tropa francesa, cosa que representa un esforç enorme. Aviat es veurà que el que havia de ser un exèrcit passatger es converteix en ocupant. La inquietud es va convertir en ràbia davant els abusos dels militars francesos i les seves exigències.

La crisi de la corona espanyola, amb les abdicacions de Baiona (abril 1808), creen un buit de poder que deixa en mans de Napoleó els afers d'Espanya. Llavors nomena rei el seu germà Josep i estableix una mena de Constitució espanyola que regula el nou estat: la Constitució de Baiona. Una colla d'intel·lectuals, burgesos i nobles accepten el nou règim que, en tot cas, creuen —aquells que seran titllats més tard d'afrancesats— que la nova situació pot ser un bé per a Espanya. D'altra banda, els Bonaparte no eren pas més francesos que els Borbons.

Però la resta del país, de manera prou generalitzada, es manifesta contrària a aquella ocupació i obertament bel·ligerant contra els qui la permeten i auspicien. A la seva arribada a Catalunya, al febrer, els francesos són ben rebuts per les autoritats, que exigeixen als ciutadans d'acollir-los i donar-los intendència. Però cada vegada més el poble viu a desgrat aquella situació de submissió i esforç a què l'obliguen i aviat es comença a gestar l'explosió. Amb habilitat, els napoleònics s'apoderen de Figueres i de Barcelona, de la qual ocupen els fortins de la Ciutadella i de Montjuïc ja el 29 de febrer. Amb la capital dominada, el país queda disminuït per moltes raons fàcils d'imaginar. El mes d'abril és el mes de Baiona, on acudeix Napoleó i hi crea l'Assemblea en la qual participen representants catalans que, per cert, aprofiten l'ocasió per defensar els drets i llibertats de Catalunya; tot sigui dit, però, sense cap mena d'èxit.

Després del 2 de maig de Madrid i del que passa a d'altres indrets de l'estat, també a Catalunya es produeix l'alçament popular que donarà pas a la guerra i a la resistència. Primer Lleida i Tortosa, després Manresa, Igualada i Girona a començament de juny, moltes poblacions en cadena protagonitzen amb un grau considerable d'espontaneïtat la seva pròpia revolta, que no va ser només patriòtica, ans també revolucionària en un cert sentit, com ja veurem.

En general, el poble va ser-ne el protagonista principal, ja que va ser qui va empènyer amb força el moviment amb una càrrega de radicalitat inequívoca, si bé sovint la direcció de l'aixecament va correspondre als líders locals, sectors més moderats i fins i tot conservadors. És el cas de Lleida. Una mica més dura va ser l'experiència de Girona, amb violència inclosa, per no parlar de Tortosa, on van afusellar el governador i un advocat godoyista. Encara en viles de menys importància i dimensió va prendre-hi un altre model, radical (Igualada i Martorell i els seus entorns, per exemple), ja que s'hi va establir una mena de dictadura d'escamots «patriòtics» que saquejaven els propietaris. Parlaven de «posar fi al govern dels rics». Heus ací, doncs, que l'esperit antifrancès, que era fortíssim —fins al fanatisme i la xenofòbia—, anava acompanyat tanmateix, en el moment de la insurrecció, d'altres elements rupturistes respecte del poder i d'hostilitat respecte de les classes dominants. La qual cosa era un fet nou, i extraordinari, en una societat de l'antic règim. El poble, sense capacitat de fer-se amb el poder, el qüestionava i demanava canvis. Els sectors benestants van adonar-se immediatament del perill. I van afegir-se al moviment per controlar-lo.

Les Juntes locals van reeixir a la creació d'una Junta Superior de Catalunya, fet que es va produir el dia 18 de juny a Lleida. Totes les altres estaven sota la seva autoritat i era la que tenia interlocució amb la resta de les Juntes provincials aixecades a la resta d'Espanya, actuant sempre, en absència del rei, sota l'autoritat de la Junta Central o Suprema, a la

qual mai no mancarà la lleialtat. La Junta Superior de Catalunya, en situació precària i en permanent perill, va voler racionalitzar la resistència i cal reconèixer que va fer un treball ingent enmig de l'adversitat. També és cert que la Junta, controlada pels sectors moderats, va ocupar-se tant de la guerra a l'invasor com de l'ordre i la seguretat dels propietaris enfront de les actuacions anàrquiques i subversives dels sollevats. Però no es pot escatimar cap adjectiu a l'esforç de la Junta per «governar» sobre el país en aquelles tràgiques circumstàncies.

La guerra, brutal, extenuadora i heroica, va instaurar-se a Catalunya fins a la fi de 1813. Amb batalles permanents i setges inacabables, i amb l'aparició de la guerrilla com a nova forma de lluita d'un país que no es fiava de l'exèrcit regular ni dels capitans generals i que va crear una mena d'exèrcit popular format de bandes i sometents que actuaven amb gran autonomia i a voltes es comportaven com a bandositats pures i simples. Moliner Prada ens recordarà que moltes vegades es fa difícil distingir entre miquelets, sometents, tropes regulars i quadrilles de bandolers, pel desori de la guerra i pel *modus vivendi* d'aquells parrots o brivalles, partides de gent violenta que, en algun cas —com el de «Boquica»—, participaven en la lluita al costat dels francesos. Els famosos guerrillers Manso, Rovira, Milans del Bosch, Eroles, Bertran, Clarós, Baget, Turull, Colomer, Llauder... eren caps de colla de bandes que van guerrejar sense afluixar contra els imperials, amb la nova tàctica de la sorpresa i la multiplicació d'atacs. La Junta Superior va crear un exèrcit regular en el qual participaven alguns dels grups de sometents.

Els enfrontaments continuats al llarg de tot el període i els gran setges van marcar la capacitat de sacrifici dels catalans. Els combats van ser d'extrema força i crueltat (el Bruc, Cardedeu, Molins de Rei, Vic, Santes Creus, Valls, Manresa, Martorell, Mora d'Ebre, per citar algunes de les batalles cèlebres). La quantitat de morts i ferits va ser terrible. Els setges a les gran ciutats i forteses van mostrar la voluntat de resistència fins a límits inhu-

mans i amb uns resultats devastadors en termes de destrucció i de vides humanes: Girona, Roses, Hostalric, Lleida, i també Tarragona o Tortosa, van deixar aparèixer el perfil més sanguinari de l'enemic que va anar accentuant la seva revenja a mesura que era més forta la resistència. Malgrat victòries com el Bruc o resistències com Girona, que han esdevingut símbols mitificats d'aquella guerra i que en aquell moment van servir per demostrar que es podia vèncer i resistir al millor exèrcit del món —i que van donar una gran moral a la resistència—, el cert és que l'ocupació es va anar consolidant i, a poc a poc, Catalunya es va trobar completament sotmesa militarment a finals de 1811.

L'OCUPACIÓ

En els territoris dominats es va instaurar el règim francès. És ben cert que els napoleònides mai no van tenir ocupada la totalitat del país; sempre hi va haver espais per pacificar i sectors en rebel·lia que no paraven de fustigar les tropes intruses sempre que podien. Bé prou es planyien els capitosos francesos de la irreductible energia combativa dels catalans, que consideraven la més extrema de tots els espanyols. Des de 1810 van crear un Govern Particular de Catalunya, comandat primer pel mariscal Augereau, el qual, a instàncies de l'afrancesat Tomàs Puig, va imprimir un to catalanista i d'afalac als catalans per tal de guanyar-los a la causa francesa. Aquest projecte no va reeixir, car en aquella hora l'odi al francès era molt superior als sentiments catalanistes. Tot seguit, i amb el mariscal Macdonald, es va entrar en una etapa d'afrancesament general fins al 1812, en què Catalunya es va incorporar a l'imperi francès i va passar a dividir-se i organitzar-se administrativament com si els seus territoris fossin uns departaments francesos, administrats per homes del règim civil, sempre, és clar, sota la màxima autoritat militar. Cal reconèixer que, en aquells llocs on l'administració francesa va funcionar,

l'esforç d'aquesta darrera per normalitzar i fer progressar el país va ser considerable.

Mentrestant, Barcelona va estar ocupada militarment durant tot el període. Joan Mercader va estudiar profundament aquella ocupació, que va robar la capital a la Catalunya que es defensava de l'invasor. Es pot afirmar que aquest fet va condicionar tots els esdeveniments. El pes de Barcelona sobre el país, en tots els sentits, era enorme i no es va poder comptar amb la capital per a la lluita. Ens podem preguntar també per què la ciutat no es va revoltar, per què va restar aturada. La por a la força de l'enemic, certament. Però potser hi va haver quelcom més en aquella actitud de no rebel·lió, malgrat alguns episodis i conspiracions frustrades. Catalunya, sense el seu cap i casal, va fer el que va poder.

Cromos de *Chocolates de Jaume Boix* que representen la batalla del Bruc (AFMI, 6605-6606)

Arribat un moment, la Junta Superior de Catalunya va ser anul·lada pel capità general. Catalunya havia contribuït a l'alçament espontani de les «províncies» d'Espanya en aquell moviment *juntista* d'ordre federal que tantes vegades es repetiria en la història del segle XIX. De la seva mà, Catalunya va retrobar un sentit unitari i un cert sentit d'autonomia, sense deixar de ser, mai, fidel a Espanya i a la seva corona. Quan es van convocar les Corts de Cadis, la Junta va elegir els diputats amb instruccions clares de defensar el projecte d'establiment d'una Constitució unitària per a la nació espanyola, i només en el cas que això no fos possible aleshores els encomanava defensar els furs i constitucions de Catalunya. Amb aquesta decisió política, la Junta interpretava correctament l'esperit molt generalitzat de sentiment de Déu, pàtria i rei, molt arrelat en el poble, que agermanava considerablement els catalans amb la resta d'espanyols.

Hi havia a l'altre costat els que van col·laborar amb el francès, els *afrancesats*; potser eren pocs els que ho eren ideològicament, políticament, però a la pràctica, més o menys forçats per les circumstàncies, van ser molts. La judicatura barcelonina, alguns importants empresaris i industrials, una part de la noblesa local i no pocs funcionaris públics van servir a l'administració francesa, alguns d'ells amb gran entusiasme. També als pobles els sectors benestants van col·laborar amb l'invasor, encara que a voltes sigui difícil d'escatir quines eren les motivacions profundes del seu gest. Fins i tot en la clerecia secular hi va haver mostres d'adequació al nou poder polític, cosa que no ens ha d'estranyar si tenim en compte el comportament històric de l'Església. Tomàs Puig va ser el col·laborador ideològic més destacat, però n'hi va haver d'altres de caràcter més pragmàtic, con Antoni Ferrater, Garriga i Buach, Melcior de Guàrdia, Pujol i March i els membres de la judicatura barcelonina i tants nobles de les poblacions ocupades, sense oblidar aquella part de l'Església secular que ja hem dit que va contemporitzar amb els invasors.

Per contra, no era pas aquesta l'actitud del clergat regular. Els frares es van mostrar com els més enemics de Napoleó. Sabien el que es feien, ja que l'emperador havia abolit els ordes a França i n'havia confiscat el patrimoni. De fet, s'ho jugaven tot. D'ací que, des del principi, aquest sector de l'Església cridés a la guerra santa i blasmes Napoleó com si fos personalment el dimoni encarnat. Cal tenir present que el factor religiós va impregnar l'ardor patriòtic i indubtablement va insuflar coratge contra l'invasor. S'ha parlat d'un «fanatisme ideològic il·limitat» per descriure aquella mentalitat dominant. El fet és que l'element taumatúrgic va jugar un paper de primer ordre en les motivacions del poble: només cal pensar en els miracles que es van atribuir a Sant Narcís, generalíssim a Girona, o a la Verge de Montserrat o a Sant Jaume, moneda corrent en les actituds, les proclames o les explicacions dels fets.

El període, des del punt de vista econòmic, és catastròfic. Les destruccions de la guerra, algunes irreversibles; el manteniment de les hostilitats, d'un bàndol i d'un altre; els impostos de guerra, obligats i excessius; la pobresa i la misèria que van causar les males collites de 1809 i 1810 i la gravíssima crisi de fam de 1812, multiplicades pels robatoris i els saqueigs dels napoleònics i dels patriotes... l'etapa va ser realment ruïnosa. Va produir-se una parada industrial i comercial, encara que en alguns sectors es van fer diners i sempre hi va haver qui se'n va aprofitar. Hi va haver de tot.

Un cop molt fort el va representar la pèrdua de vides humanes que, segons l'estimació de Ronald Fraser, potser un xic massa alta, la guerra hauria produït: 75.000 baixes, sobre una població de prop de 900.000 habitants. En tot cas, és un fet que, demogràficament, es va tardar a recuperar-se d'aquella martellada.

L'any 1813, en la mesura que les derrotes de Napoleó a Europa marcaven el seu declivi i que l'ajuda anglesa redreçava la capacitat ofensiva espanyola, també es va deixar notar a Catalunya

la debilitat creixent de la dominació; de fet, la reculada va fer-se evident i, per voluntat pròpia o per fustigació de les forces patriotes, cada vegada era més dèbil la força militar francesa. L'administració intrusa es va anar aprimant i es va concentrar sobretot en el departaments del Ter i Llobregat, finalment del Ter. A la primavera de 1814 van marxar les darreres tropes per la Jonquera.

Era el moment del retorn de Ferran VII, que va saludar tothom, va reinstaurar immediatament l'absolutisme i va acabar amb la Constitució liberal de Cadis.

LA INTERPRETACIÓ DEL FETS

Aquest és un resum sintètic del que es segur que va passar. Com hem vist, no s'assembla gaire a aquell cant de gesta patrioter que es va difondre, i amb èxit, durant més de cent cinquanta anys. Entenguem-nos: era una necessitat per als espanyols. La resistència a l'ocupació napoleònica, que va tenir tants elements tràgics i heroics, tantes escenes tremendes i espectaculars com les que va pintar Goya o va novel·lar Perez Galdós, tractada com una epopeia patriòtica, dignificava la imatge d'una Espanya retardada i reaccionària, instaurada en el mal govern. La narració emotiva dels actes guerrers, l'ardiment popular, la guerrilla, el fragor de la batalla i els actes d'heroisme en nom de Ferran VII milloraven també la imatge d'una monarquia envilida i miserable, encarnada aleshores pel «desitjat» Ferran VII, tan impresentable —si no més— com el seu pare, Carles IV. D'altra banda, el component unitari, l'esperit de conjunt de la lluita i de les propostes constitucionals en aquella conjuntura excepcional van donar una base històrica al nacionalisme espanyol, fins a trobar en la guerra contra Napoleó i en les Corts de Cadis els elements fundacionals de la «nació espanyola», que fins llavors no hauria existit. Existia l'estat, des de 1714, però no la nació. D'ací que, per tot plegat, aquell episodi hagi estat un dels

més contats i celebrats per la historiografia i la literatura hispànica.

Però quedava amagat sota el davantal patriòtic civil i militar tot el que l'episodi va tenir de contes-tació i de revolta contra l'antic règim, de revolució contra el poder constituït, contra la monarquia de Carles IV i Godoy, contra el mal govern, contra les quintes i contra els impostos. D'altra banda, aspectes tan rellevants i significatius com ara l'impuls federalista inicial de les Juntes, la divisió d'opinions entre les Juntes i l'exèrcit, els desacords entre aquelles i els revoltats, o els aspectes positius del règim civil francès, la revifalla esporàdica de la llengua catalana, el paper dels afrancesats, la separació de Catalunya del reialme de Josep Ier, per posar uns exemples històricament punyents i essencials, van ser considerats per la historiografia tradicional com a elements secundaris, i no se'n parlava.

En aquelles narracions no apareixien tampoc les misèries: els desertors, el desgavell dels exèrcits espanyols i els seus comandaments, les baralles amb i entre els capitosts militars, l'anarquia i la criminalitat dels grups armats (ara exèrcit popular i guerrilla de «patriotes», ara bandositats de lladregots i saltejadors), el conservadorisme social i polític de la Junta, l'actitud escàpola de sectors benestants... No es parlava tampoc dels afrancesats ideològics o pragmàtics, ni dels col·laboracionistes per interès material. Tot quedava cobert pel mantell de la gesta patriòtica. La resta, oblidat o menystingut.

A Catalunya, fins a Carles Rahola, Frederic Camp i Ferran Soldevila abans de la guerra del 36 i una llastimosament fugaç incursió posterior de Jaume Vicens, ningú no revisava aquell discurs històric enterbolidor. L'especialista català de l'època, l'igualadí Joan Mercader, va haver de treballar durant molt de temps en una gran soledat, llevat de comptades excepcions com Josep M. Recasens a Tarragona o Manuel Grabulosa a Lleida.

A partir dels anys 70 i 80 del segle passat, noves generacions d'historiadors van reprendre els treballs de recerca i hem anat aprofundint

l'estudi del període i els seus múltiples vessants per interpretar més correctament la documentació coneguda i a la recerca de més i millors materials. I avui, amb el que s'ha publicat els darrers trenta anys, es pot dir que la visió dominant i oficial sobre la guerra napoleònica que es va manifestar encara en la commemoració del 150è aniversari (1958-1959) ha canviat radicalment i ens estem acostant a una visió més versemblant i completa que mai. No vull oblidar aquí un parell de brillants assaigs de Pierre Vilar sobre la resistència i ocupació, que van servir de referent per a tots nosaltres, ni tampoc la síntesi sobre la Guerra del Francès que ens va oferir Josep Fontana en el VI volum de la *Història de Catalunya* dirigida pel primer, i en altres textos paral·lels. Després, els treballs de Ramon Alberch, Enric Riera, Maties Ramisa, Esteban Canales, Antoni Moliner Prada, Josep M. Torras i Ribé, Pere Anguera o Ricard Garcia Càrcel, entre d'altres, han anat traçant un discurs nou, raonat i documentat, d'interpretació més oberta i complexa, ple de novetats i matisos, que representa una aproximació molt més explicativa del que efectivament va passar en aquella etapa convulsiva de 1808 a 1814.

Gràcies a aquests darrers treballs, i a d'altres que s'estan fent avui, ens hem adonat de la manipulació històrica que s'havia produït, en general i per parts. Hi han ajudat també altres historiadors hispànics, com ara Álvarez Junco, que ha qüestionat per començar el nom de «guerra de la Independència» com a completament impropri d'aquell episodi. Hem vist una societat plural i gens monolítica. Hem anat constatant el que se'ns havia ocultat, com a crisi social i procés revolucionari embrionari, com a aparició del descontentament de les masses socials, com a confusió ideològica i política entre les diferents classes socials, amb una presència de conservadors, liberals, afrancesats, radicals que actuen amb esperit espanyol compatible amb esperit català. Cosa que no exclou que apareguin també formulacions i actituds plenament catalanistes i fins i tot separatistes, minoritàries però presents. Una consciència del país

hi és, i no es contrària a la de la pàtria espanyola, que reivindiquen gairebé tots.

Hem anat veient, també, tot el que hi havia de llegenda i de veritat en aquell discurs espanyol oficialista i jacobí. Hem vist com el títol d'immortalitat li costava a Girona quasi 10.000 morts. Hem vist la fal·làcia que es creava entorn de la mort d'Álvarez de Castro. Hem vist que es proclamaven herois gent que no s'ho mereixia. Hem vist la fabulació dels miracles i els portents divins per explicar no se sap què. Hem vist Ferran VII felicitant Napoleó per les seves victòries... sobre els seus compatriotes. Hem vist els esforços del règim civil napoleònic. Hem vist l'Església dividida. Hem vist els errors militars que es van cometre, que no van ser pas pocs.

Il·luminem, doncs, en aquest dos-cents aniversari, aquella història mal estudiada i explicada durant tants anys i acostem-nos a un millor coneixement d'aquella realitat tan complexa que va obrir la porta als moviments i experiències del segle XIX, amb algunes rèmores que duren encara en els nostres dies.

LLUÍS M. DE PUIG I OLIVÉ (Bàsca, Alt Empordà, 1945) és llicenciat en Història i ha estat professor d'Història Contemporània a la UAB. És autor de nombrosos llibres i treballs acadèmics, bona part dels quals dedicats a la guerra del Francès. Diputat i senador del PSC en molt diverses etapes, i amb una llarga trajectòria catalanista i europeista, actualment és el president de l'Assemblea del Consell d'Europa.